

UVODNIK

Ako bi trebalo izdvojiti ključne probleme srpske privrede koji obeležavaju kraj 2013. godine, a koji će sigurno po svom značaju dominirati i u 2014. godini, sigurno je da najveću pažnju zavređuju: visok budžetski deficit, rastući javni dug i visoka nezaposlenost. Dimenzije ovih problema najbolje ilustruju raspoloživi kvantitativni pokazatelji.

Tako je u periodu januar-oktobar 2013. godine, konsolidovani deficit budžeta dostigao 145,8 milijardi dinara (konsolidovani prihodi 1.190,4 milijarde dinara, a rashodi 1.336,1 mlrd. dinara), dok je predlogom Zakona o budžetu za 2014. godinu prdviđen deficit koji će dostići 7,1% BDP (285 milijardi dinara).

Ukupan javni dug centralnog nivoa vlasti je poslednjeg dana oktobra 2013. iznosio 19,3 milijarde evra, (dok je krajem prethodne godine iznosio 17,7 milijardi evra), što zahteva ozbiljne mere fiskalne konsolidacije, odnosno, budžetsku politiku koja će doprineti efikasnom smanjenju deficita.

Prema evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje, nezaposlenih lica je krajem oktobra bilo 760.052 (što je za 1% više u odnosu na oktobar prethodne godine), a administrativna stopa nezaposlenosti je dostigla veoma visok nivo, od 28,7%.

Sve navedene probleme neće biti moguće efikasno prevazilaziti u budućem periodu bez dinamičnog i stabilnog privrednog rasta, vođenog jačom izvoznom orijentacijom. U tom smislu, ohrabrujući su podaci o zapaženom rastu izvoza i smanjenju deficita robne razmene i tekućeg računa platnog bilansa. Prema podacima RZS, za prvih deset meseci 2013. godine u odnosu na isti period lane, robni izvoz je povećan za 30,4%, dostigavši vrednost od 12.121,0 mil. USD, a uvoz za 8,1%, dostigavši 16.818,1 mil. USD, tako da je deficit robne razmene smanjen za 25,1%. Ohrabrujući signal predstavlja, ne samo dinamičan rast izvoza, već i poboljšanje njegove strukture u pravcu rastućeg učešća proizvoda više faze prerade (prema odsecima SMTK, u periodu januar-oktobar 2013. godine najveće učešće u izvozu imala su drumska vozila, sa 1.816,9 miliona USD, i električne mašine i aparati, sa 926,4 miliona USD). Prema podacima NBS, deficit tekućih transakcija za prva tri kvartala 2013. godine značajno je smanjen, čak za 1,4 mlrd. evra u odnosu na isti period prethodne godine i sveden je na 1,1 mlrd. evra.

Za nastavak pozitivnih tendencija u pravcu dinamičnog i stabilnog rasta proizvodnje i izvoza u budućem periodu, veoma je značajno pitanje privlačenja odgovarajućeg obima stranih direktnih investicija (računa se da je potrebno bar 1,6 milijardi evra priliva stranih direktnih investicija prosečno godišnje u narednim godinama). Zbog toga je u ovom broju časopisa „Tržište, novac, kapital“ posebna pažnja posvećena rezultatima istraživanja i analiza priliva SDI u Srbiju i efekata u proteklih deset godina. Ostvarene promene u uslovima poslovanja u Srbiji u proteklom periodu prema godišnjim Izveštajima Svetske banke „Doing Business“, takođe su značajna tema ovog broja jer pružaju uvid u rangiranje Srbije u odnosu na druge zemlje i daju smernice za budući period, što će determinisati privlačnost za investiranje u Srbiji. Analize i ocene ispunjenja Mastrohtskih kriterijuma konvergencije EU pokazuju koliko je zemlja koja pretenduje da postane članica EU, a zatim i monetarne unije, ispunila određene uslove, kao što su: relativno niska inflacija, stabilna valuta, nizak nivo konsolidovanog budžetskog deficita, održiv javni dug, kao i relativno niske kamatne stope, a sve to su i faktori koji smanjuju rizik za potencijalne investitore. Obezbeđenje makroekonomske stabilnosti jedan je od važnih uslova za veći priliv SDI u Srbiju, pa je zbog toga važno posebno istaći rezultate koji su u 2013. godini ostvareni na planu suzbijanja inflacije, a koji su najbolji u dužem nizu godina (prema poslednjim raspoloživim podacima, u oktobru je evidentirana međugodišnja inflacija od 2,2%, te se privremeno našla čak i ispod donje granice dozvoljenog odstupanja od cilja, koji je za 2013. godinu 4%±1,5 p.p.). Ipak, Srbija je prema postojećim indikatorima, kao i većina zemalja Jugoistočne Evrope, još uvek daleko od ispunjenja Mastrohtskih kriterijuma.

Za dalje unapređenje izvoza, korisna su i saznanja o finansiranju spoljne trgovine u zemljama članicama EU, sa posebnim osvrtom na Nemačku, kao jednog od najznačajnijih spoljnotrgovinskih partnera Srbije, što je, takođe jedna od aktuelnih tema ovog broja.

Što se tiče finansijskog sektora, „Analiza promena ključnih performansi banaka u BIH putem regresionog modela“ mogla bi poslužiti kao jednostavan model, a koristan instrumentarij i za ocenu performansi bankarstva u Srbiji. U oblasti osiguranja, predmet analize su mogućnosti primene Interneta u ovoj specifičnoj uslužnoj delatnosti, sa ciljem da se ukaže na još uvek neiskorišćene prednosti koje donose nove tehnologije, kao faktor konkurentnosti i budućeg poslovnog uspeha.

**Glavni i odgovorni urednik,
dr Slavica Gavrilović – Gagović**